

LATVIJAS PAŠVALDĪBU IZPILDDIREKTORU ASOCIĀCIJA

LPIA pieredzes seminārs Somijā

Helsinki – Vāsa – Pori – Turku

2026. gada 7.–12. jūnijs

Semināra mērķis

Pieredzes brauciena mērķis - iepazīt Somijas pašvaldību labās prakses piemērus un izvērtēt to iespējamo izmantošanu Latvijas pašvaldībās.

Pārvaldība

- pašvaldību pārvaldības modelis
- finansēšana
- ekonomikas attīstība

Drošība un infrastruktūra

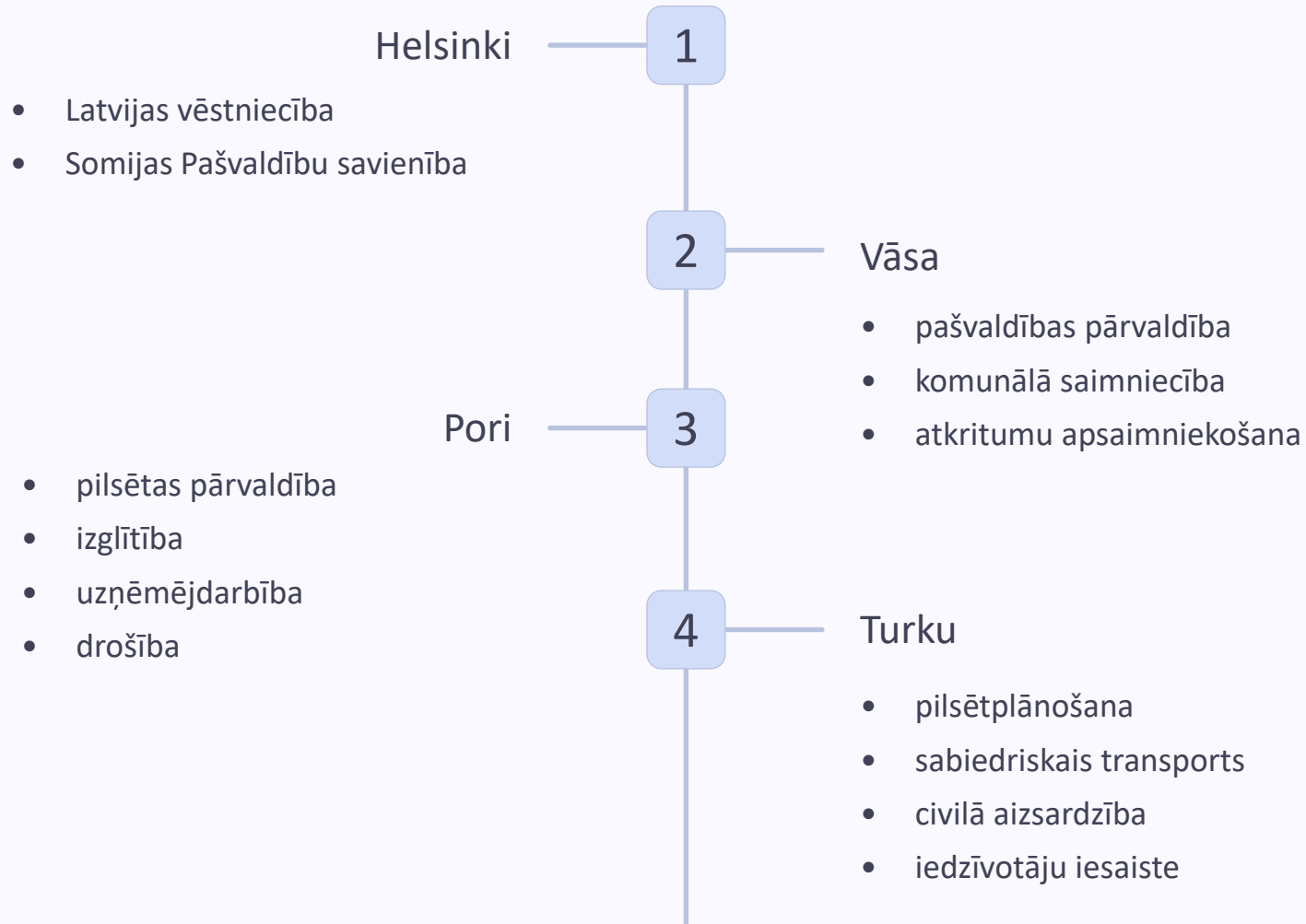
- civilā aizsardzība
- komunālā saimniecība
- atkritumu apsaimniekošana

Sabiedrība

- sociālie pakalpojumi
- izglītība
- iedzīvotāju iesaiste
- kultūras mantojuma aizsardzība

Semināra programma

Somijas pašvaldību autonomija

Suomen Kuntaliitto

Somijā pašvaldībām ir ievērojami lielāka faktiskā autonomija, vienlaikus arī lielāka atbildība par rezultātu.

Uzticēšanās vietējai
varai

Vienkāršāka pārvaldība

Mazāks centralizēts
regulējums

Ilgtermiņa plānošana

Profesionāla
administrācija

Latvijas Pašvaldību savienība (LPS) un Somijas **Suomen Kuntaliitto (Association of Finnish Cities and Municipalities – AFCM)** pilda līdzīgu pamatfunkciju – pārstāv pašvaldību intereses valsts līmenī.

Somijas organizācija ir ievērojami lielāka, profesionālāka un ar plašāku pakalpojumu klāstu

LPS galvenokārt koncentrējas uz interešu pārstāvību, normatīvo aktu saskaņošanu un konsultatīvu atbalstu pašvaldībām.

Kritērijs	Latvijas Pašvaldību savienība (LPS)	Suomen Kuntaliitto (AFCM)
Dibināta	1991	1993 (pašreizējā formā, turpinot iepriekšējo organizāciju darbību)
Juridiskais statuss	Biedrība	Biedrība
Biedri	40 pašvaldības (35 novadi un 5 valstspilsētas)	Visas Somijas pašvaldības (308 2025. gadā)
Dalība	Brīvprātīga	Brīvprātīga, faktiski universāla
Galvenā funkcija	Pašvaldību interešu pārstāvība	Interesu pārstāvība + attīstības un konsultāciju centrs

Somijas pašvaldību sistēma

308

pašvaldības

Somijā darbojas 308 pašvaldības ar plašu fiskālo autonomiju

100%

fiskālā brīvība

Pašvaldības pašas nosaka iedzīvotāju ienākuma nodokļa likmi

→ Nekustamā īpašuma nodoklis

Noteikšana likuma robežās —
pašvaldībām plaša rīcības brīvība

→ Aizņēmumi

Aizņēmumiem nav pārmērīgu
administratīvu ierobežojumu

→ Valsts finansējums

Pārsvarā nav stingri mērķēts —
pašvaldības lemj par prioritātēm

Drošība kā pašvaldības ikdiena

Somijā drošība nav atsevišķs projekts. Tā ir integrēta visās pašvaldības darbības jomās.

Integrācijas jomas

- pilsētplānošana
- komunālā infrastruktūra
- izglītība
- sabiedrības informēšana
- civilā aizsardzība
- ikdienas pārvaldība

Praktiski piemēri

- patvertnes
- civilās aizsardzības apmācības
- gatavība krīzēm
- sadarbība ar valsts institūcijām

Somijas iekšējās drošības institūcijas

- Valsts pārvalde un parlaments **nosaka politiku** un tiesisko regulējumu.
- Policija, robežsardze un muita veic **operatīvās drošības funkcijas**. Somijā kopš 2023. gada pašvaldībām vairs nav jānodrošina sociālā un veselības aprūpe; glābšanas dienests. Šīs funkcijas ir nodotas 21 labklājības reģionam.
- Labklājības reģions nodrošina **veselības aprūpi, glābšanas dienestu un sociālos pakalpojumus**.
- 308 pašvaldības rūpējas par **vietējo drošību, gatavību krīzēm un sabiedrības noturību**.
- Pašvaldības saglabā izglītību; teritorijas attīstību; infrastruktūru; uzņēmējdarbības atbalstu; kultūru un sportu; vietējo demokrātiju. **Vienlaikus starp pašvaldībām un labklājības reģioniem ir noteikta obligāta sadarbība (Yhteistyö), jo iedzīvotāju drošība un labklājība ir kopīga atbildība.**

Pori piemērs. Pori attīstības redzējums līdz 2030. gadam. Stratēģijā uzsvērts, ka **2030.** gados **Pori** būs nozīmīgs Somijas tautsaimniecības izaugsmes veicinātājs. "**Pori ir risinājums.**" Visa stratēģija ir veidota ļoti koncentrēti ap trim pamatidejām:

1. **Drošība un gatavība.**
2. Rūpniecība un ekonomiskā izaugsme.
3. Iedzīvotāju labklājība.

Pori lielākie drošības riski

- **Upes plūdi**, īpaši ledus iešanas laikā. (Varētu radīt vienus no smagākajiem ekonomiskajiem zaudējumiem un apdraudēt cilvēkus Somijā)
- Somijas pazīstamākais **atpūtas pludmales rajons** Yyteri, kas atrodas tieši pie jūras. (Vasarā tur uzturas ļoti daudz cilvēku).
- Plaša **rūpniecība**, kur tiek izmantotas un apstrādātas ķīmiskās vielas.
- **Masveida ugunsgrēks** (Maastopalo), t.i., meža vai plašas teritorijas ugunsgrēks.
- **Noziedzība** ir samazinājusies (Rikollisuus vähentynyt): Salīdzinoši neliela cilvēku grupa izdara lielāko daļu noziedzīgo nodarījumu. Bieži vien likumpārkāpējs un cietušais pieder vienai un tai pašai sociālajai grupai (piemēram, atkarību vielu lietotāji vai jaunieši).

2023.gada reformas, bet **atbildība par iedzīvotājiem turpinās!**

Pori drošības darba organizācija

- **Plūdu aizsardzība**
- **Teritorijas plānošana.** Dažādu apbūves veidu izvietojuma plānošana: rūpniecība, tirdzniecība, dzīvojamās ēkas.
- **Būvniecības uzraudzība:** Izniedz būvatļaujas. Uzrauga ēku vispārējo drošību.
- **Vides un veselības uzraudzība.** Piemēram: ķīmisko vielu uzglabāšanas uzraudzība, sabiedrības veselības uzraudzība, epidēmiju profilakse.
- **Satiksmes drošība.** Ātruma ierobežojošie elementi. Ātruma samazināšanas risinājumi. Gājēju pārejas. Satiksmes apli. Luksofori.
- **Ielu un ceļu uzturēšana** drošā stāvoklī.
- **Drošības izglītība bērniem.** Bērnudārzos un skolās māca: drošību uz ūdens, satiksmes drošību, ugunsdrošību u.c.
- **Sociālā profilakse.** Sociālās atstumtības mazināšana. Atkarību profilakse. Vardarbības novēršana.
- **Peldvietu uzraudzība.** Glābēju darbs populārās pludmalēs. Piemēram, Yyteri pludmalē.
- **Darbs ar jauniešiem** publiskās vietās. Pašvaldības darbinieki dodas uz jauniešu pulcēšanās vietām. Uzklauša jauniešu problēmas. Uzrauga viņu labklājību. Novērš alkohola, narkotiku, vardarbības un nekārtību riskus.

Visaptverošās drošības modelis un iesaiste.

- **Evakuācijas mācības** plūdu situācijām (praktiski vingrinājumi-iedzīvotāji, dienesti un pašvaldība)
- **Apkaimes drošības pastaiga** (pašvaldības, policijas parstāvji, uzņēmēji, iedzīvotāji). Pēc tam tiek sagatavots uzlabojumu plāns.
- Dažādi **drošības projekti** (jauniešu drošība, satiksmes drošība, senioru drošība, kiberdrošība, vardarbības profilakse u.c.)
- Drošības **mācību centrs**

Plāns pats par sevi nav gatavība. Gatavība sākas tad, kad plāns ir pārbaudīts mācībās!

Kritiskā infrastruktūra

- Ūdensapgāde un notekūdeņu apsaimniekošana
- Elektroapgāde un siltumapgāde
- Atkritumu apsaimniekošana
- Osta

Kritiskā infrastruktūra ir jāaizsargā ne tikai no avārijām, bet arī no ļaunprātīgas ietekmes, sabotāžas, kiberuzbrukumiem un piekļuves riskiem.

- Cilvēki (personāla pārbaudes);
- Procesi (apmeklētāju kontrole);
- Objekti (žogi, piekļuves kontrole, apsardze);
- Tehnoloģijas (novērošana, automatizācija, IT sistēmas).

Patvertnes

- Patvertne ir obligāta dzīvojamām, biroju un tirdzniecības ēkām, kuru platība pārsniedz 1200 m²; rūpniecības, sporta un kultūras ēkām, kuru platība pārsniedz 1500 m²
- Patvertnes parasti kalpo kā noliktavas vai citas saimnieciskas telpas. Tās nestāv tukšas.
- Patvertnei jābūt pilnībā sagatavotai lietošanai ne vēlāk kā 72 stundu laikā pēc attiecīgā rīkojuma saņemšanas.
- Patvertnes tiek izbūvētas vienlaikus ar ēku celtniecību un ir saistītas ar konkrēto ēku.
- Somijā praktiski nav lielu publisku patvertņu, izņemot Helsinkus un Kuopio. Ir daudz mazas.

Ko var pārņemt Latvijā

Praktiski risinājumi:

Civilās aizsardzības praktiskās mācības

Regulāras, praktiskas mācības iedzīvotājiem gatavībai ārkārtas situācijām.

Mantu apmaiņas centri un labošanas darbnīcas

Aprites ekonomikas infrastruktūra, kas samazina atkritumus un veicina kopienas saliedētību.

Iedzīvotāju līdzdalības modeļi

Strukturēti mehānismi, kas ļauj iedzīvotājiem aktīvi piedalīties lēmumu pieņemšanā.

Digitāli komunālie pakalpojumi

Ērti, pieejami digitālie risinājumi pašvaldību pakalpojumu sniegšanā.

Ilgtermiņa pilsētvides plānošana

Stratēģiska, uz nākotni vērsta pilsētvides attīstība.

Ciešāka sadarbība starp pašvaldībām

Kopīgu risinājumu meklēšana un pieredzes apmaiņa starp Latvijas pašvaldībām.

"Pieredzes apmaiņa nav tikai citu labo piemēru iepazīšana – tā ir iespēja kritiski izvērtēt savu pašvaldību un identificēt risinājumus, kurus iespējams ieviest Latvijas apstākļos."

